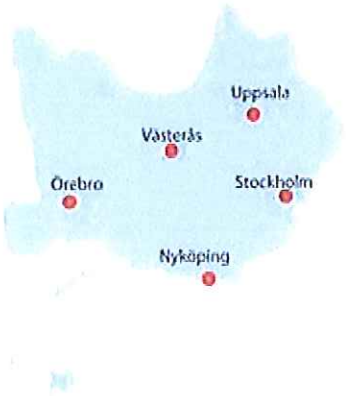
12.

STOHAB
2015-03-03

Till Stockholms Hamn AB:s styrelse

Remiss av Samråd inom vattenförvaltningen 1 november 2014- 30 april 2015 (Samråd under förvaltningscykeln 2009-2015)

Bakgrund
Stockholms Stadshus AB har översänt ovanstående remiss för yttrande till senast 2015-03-22. Remissmaterialet kommer från "Vattenmyndigheten Norra Östersjöns Vattendistrikt" (Länsstyrelsen Västmanlands län) som har skickat ut materialet till berörda kommuner och regionalförbund, länsstyrelser, vattenråds - och vattenvårdsorganisationer samt myndigheter och branschorganisationer. Samråd genomförs kring Förslag till förvaltningsplan, Förslag till miljökvalitetsnormer och Förslag till åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning för Norra Östersjöns vattendistrikt för perioden 2015-2021. Av figur 1 framgår Norra Östersjöns vattendistrikts geografiska område.

Figur 1. Norra Östersjöns vattendistrikt

Åtgärdsprogrammet vänder sig till myndigheter och kommuner och Vattenmyndigheten önskar sig av dessa få synpunkter på dess tydlighet och genomförbarhet. Programmet riktar sig således inte direkt till verksamhetsutövare men genom att dessa berörs indirekt inom ramen för tillsyn och tillståndsprövningar välkomnas även deras synpunkter.

Alla länder i Europa arbetar sedan år 2000 med en gemensam vattenpolitik, som styrs av ramdirektivet för vatten (vattendirektivet). Direktivet har införts i svensk lagstiftning via miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen med syftet att skapa en helhetssyn i arbetet med att bevara och förbättra situationen i sjöar, vattendrag, kust- och

grundvatten. En viktig del är att alla berörda, såväl myndigheter som organisationer, företag och privatpersoner, är delaktiga i arbetet. Samrådet ska samla in behov och synpunkter från olika aktörer så att beslut kan fattas utifrån ett så brett underlag som möjligt.

Genomförande av vattendirektivet ska ske på ett likartat sätt och mot gemensamma mål i hela Europa. Arbetet ska vara inriktat på att minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning och förbättra tillståndet för de vattenberoende ekosystemen. Målet är att uppnå god vattenstatus till år 2015 och senast år 2021. Om det av tekniska, ekonomiska eller naturliga skäl är omöjligt att uppnå god status 2015 kan vattenmyndigheten besluta om undantag.

Vattenförvaltningsarbetet enligt vattendirektivet bedrivs i sex-årscykler där varje cykel avslutas med beslut om förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer samt åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning, som ska leda till att vattenförekomsterna uppnår god status. Den första förvaltningscykeln avslutades 2009. I varje cykel genomförs ett antal olika arbetsmoment som är starkt sammankopplade och beroende av varandra. I varje cykel analyseras och beskrivs tillståndet i vattenförekomsterna. Åtgärdsprogrammet blir i kombination med förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer utgångspunkt för arbetet under kommande cykel.

En viktig princip är att åtgärderna ska vara kostnadseffektiva, miljökvalitetsnormerna ska uppnås på billigast tänkbara sätt och att den som bidragit till föroreningen också ska vara med och betala för att återställa miljön. En samhällsekonomisk konsekvensanalys av åtgärdsprogrammet redovisas dels per miljöproblem, dels som sammanvägda konsekvenser av hela åtgärdsprogrammet. Viktiga frågor är vad åtgärdsprogrammet kostar, vem som ska betala och hur åtgärder kan finansieras. I konsekvensanalysen jämförs vad skillnaden blir om man genomför åtgärdsprogrammet respektive inte genomför det.

Samrådsdokumenten i sin helhet återfinns på denna sida:
http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/om-vattenmyndigheterna/deltagande-och-dialog/samrad-andra-forvaltningscykeln/Pages/default.aspx

Stockholm Hamnars synpunkter

Stockholms Hamnar anser att Vattenmyndigheten i huvudsak ger en tydlig och bra bild av vattendistriktets utmaningar med prioritering av de miljöproblem som finns inom Norra Östersjöns vattendistrikt. Som verksamhetsutövare berörs Stockholms Hamnar främst indirekt via tillsyn och prövningar av åtgärdsprogrammet och avser därmed i huvudsak ge allmänna synpunkter på de ämnesområden som är kopplade till den verksamhet som bedrivs.

Förvaltningsplan

I underlaget redovisas att Vattenmyndigheten har identifierat ett antal problemområden, bl.a. övergödning, fysiska förändringar, miljögifter och försurning. Det framgår vidare att Mälaren är en viktig dricksvattenresurs. Beträffande dessa områden konstaterar Stockholms Hamnar nedanstående.

Övergödning

Åtgärder för att minska utsläpp av näringsämnen föreslås för olika sektorer. Hamnverksamhet och sjöfart står för en mycket liten del av utsläppen men arbetar fortlöpande för att minska dessa. Beträffande avloppsvatten från fartyg finns tidigare fattade beslut om skärpta regler. Beslutet innebär att det från 2016 inom Östersjön kommer krävas att alla nya passagerarfartyg ska lämna sitt avloppsvatten i hamn och att kravet från 2018 ska omfatta samtliga passagerarfartyg i trafik. Beroende på att några länder har förklarat att hamnarna i deras respektive länder inte har mottagnings-anläggningar klara är det dock i dagsläget osäkert när dessa regler träder i kraft.

Stockholm är en av få hamnar runt Östersjön som har möjlighet sedan flera år tillbaka att ta emot toalettavfall från fartygen. Arbete pågår med att även bygga anläggningar för mottagning i Kapellskär och Nynäshamn.

Av underlaget framgår det även att dagvatten bidrar till övergödning. Inom stora delar av Stockholms Hamnars hamnområden finns dagvattenrening i form av olje-/och slamavskiljare, vilket medför att dagvatten från dessa ytor ofta är renare än dagvatten från områden i hamnens närområde. I samband med ombyggnation av Värtapiren, Kapellskär, Nynäshamn och vid planerade byggnationen av Stockholm Norvik kommer Stockholms Hamnar att förse även dessa ytor med motsvarande dagvattenrening.

Fysiska förändringar

För Stockholms Hamnar är det viktigt att fortsätta följa och stötta utvecklingen för miljöanpassad sjöfart samt att trygga varuförsörjningen till regionen. Ett led i det arbetet är pågående och planerade utvecklingsprojekt så som Värtapiren, ombyggnation av Kapellskär samt planerad byggnation av hamnen i Stockholm Norvik. I samband med ansökningarna i enlighet med miljöbalken om att anlägga och driva hamnarna har Stockholms Hamnar beskrivit sökt verksamhet och domstolar bedömt att de kan

genomföras utan att vattenkvaliteten väsentligen försämras. Avseende den fysiska påverkan beaktas vid anläggande av nya kajer förutsättningarna för fisk och undervattensvegetation och utformningen anpassas så långt det är möjligt för att främja förhållandena för dessa.

Miljögifter

Reglering av användande av miljöstörande ämnen har medfört att utsläppen av exempelvis tennorganiska ämnen från båtbottenfärger minskat drastiskt. Modern hamndrift leder till mycket begränsade emissioner av miljöstörande ämnen och det går inte att, som i åtgärdsprogrammen för specifika åtgärdsområden, generellt identifiera hamnar som en punktkälla. Tidigare verksamheter kan dock ha satt sina spår genom spridning av föroreningar till mark och sediment. Omfattande undersökningar utförs i stor utsträckning där sådana områden berörs och förknippas ofta med långdragna tillståndsprocesser. Stockholms Hamnar välkomnar framtagandet av tydliga riktlinjer och faktabaserade vägledningar kring hantering av förorenade massor, särskilt med avseende på sediment.

Försurning

Beträffande försurning, bör nämnas att den 1 januari 2015 skärptes kraven på utsläpp av svaveloxider ytterligare i enlighet med IMO:s (International Maritime Organization) regelverk samt EU:s reviderade svaveldirektiv. För att uppfylla de nya reglerna krävs att rederierna vidtar åtgärder på sina fartyg. Ett alternativ är att gå över till ett finare bränsle med en svavelhalt om högst 0,1 procentenheter. Ett annat alternativ är att rena avgaserna från fartygen, med s.k. scrubbers, så att svaveloxidhalten i utsläppen inte blir högre än med lågsvavligt bränsle . Ett tredje alternativ är att gå över till alternativa bränslen som uppfyller kravet på vad som är tillåtet att släppa ut. Bränslen som diskuteras och studeras för närvarande är framför allt flytande naturgas (LNG) och metanol. Vilka lösningar som redare kommer att välja till sina fartyg är idag inte möjligt att bedöma då fartygens och motorernas ålder, fartygskonstruktion, ekonomisk och teknisk livslängd m.m. är några faktorer som har betydelse.

Stockholms Hamnar har under många år tillämpat differentierade hamnavgifter, sedan år 2015 differentieras dessa utifrån fartygens utsläpp av kväveoxider, medan tidigare rabatt för lägre utsläpp av svaveloxider tagits bort pga. den strängare lagstiftning som införts. Rabattens storlek beror på mängden kväveoxider som släpps ut, enligt samma sju-gradiga skala som Sjöfartsverket tillämpar. Rabatten kan, som exempel, innebära att ett fartyg på 50.000 GT i varannandagstrafik (182 anlöp/år) nu erhåller mellan 1,5 och 2 miljoner i rabatt beroende på hur mycket kväveoxider det släpper ut.

För att uppmuntra en omställning till alternativa bränslen har en särskild rabatt för fartyg som använder LNG införts. För ett fartyg på 50.000 GT i varannandagstrafik (182 anlöp/år) skulle detta innebära en rabatt på 455 000 kr per år.

Dessutom har Stockholms Hamnar infört incitament för att även uppmuntra fartyg att el-ansluta vid de kajer där bolaget erbjuder el-anslutning. Stockholms Hamnar erbjuder en miljon kronor till varje fartyg som byggs om för att kunna ansluta till el vid kaj, förutsatt att el-anslutning och trafikering sker under en treårsperiod.

Mälaren
Stockholms Hamnar delar uppfattningen att Mälaren är den särklassigt viktigaste dricksvattenresursen i regionen och som försörjer cirka 2 miljoner människor med vatten, måste skyddas och minska sin sårbarhet. Här gäller det bland annat att logistiska lösningar för sjöfarten används som minskar behovet av transporter av farligt gods som olja, gas och kemikalier i känsliga områden, samt att dagens uppenbara brist på reservvattentäkter ifall Mälaren skulle bli obrukbar, måste prioriteras i ett åtgärdsprogram.

Stockholms Hamnar, som också sköter regleringen av Mälarens vattennivå, konstaterar att risken för översvämning på grund av höga vattenstånd i Mälaren avsevärt kommer att minska genom byggandet av den nya slussen i Stockholm. Den kommer att öka avbördningskapaciteten från 800 m³/sekund till 2 000 m³/sekund.

Miljökvalitetsnormer
I remissunderlaget redovisas att det funnits en efterfrågan av vägledningar och praxis för tillämpning av miljökvalitetsnormer för vatten. En studie som presenteras i programmet visar också tydligt på att tillämpningen av miljökvalitetsnormerna spretar och att det ännu så länge inte finns någon klar och tydlig rättstillämpning. Stockholms Hamnar delar denna uppfattning. Sverige har valt att sätta upp miljökvalitetsnormer både för det som enligt EU-direktivet benämns som miljökvalitetsnormer och för det som benämns som mål, varvid man i den svenska lagstiftningen hänvisar till olika typer av miljökvalitetsnormer. Stockholms Hamn anser att det därmed blir otydligt och efterfrågar klargörande av styrmedlets rättskraft.

Ytvattenförekomster som förekommer i anslutning till bland annat hamnanläggningar kan av Vattenmyndigheten förklaras vara ”kraftigt modifierad” (En ytvattenförekomst som till följd av fysiska förändringar genom mänsklig verksamhet på ett väsentligt sätt har ändrat karaktär). För att förklaras som ”kraftigt modifierad” måste den alltså vara av visst angivet slag men också ha ett stort samhällsekonomiskt intresse. Stockholms Hamnar delar utredningens förslag om att kunskapsunderlaget för sådana utpekade vattenförekomster behöver utvecklas och att mer enhetliga metoder på nationell nivå behöver tas fram. Det är också viktigt att avgränsningen mellan icke kraftig modifierade vatten och kraftigt modifierade vatten görs på ett genomtänkt sätt som inte leder till låsningar i framtiden. För t.ex. större tätorter torde det ligga i sakens natur att tätorter expanderar och vid klassningen av vatten såsom kraftigt modifierat bör klassningen ske med viss marginal.

Åtgärdsprogram

Stockholms Hamn stöder inriktningen att ekonomisk rimlighet skall gälla, så att kostnader för de nödvändiga åtgärderna kan vägas mot nyttan.

Av förslag till åtgärder framgår att länsstyrelser och kommuner vid prövning och tillsyn av tillståndspliktiga verksamheter, enligt 9 kap och 11 kap miljöbalken, ska se till så att dessa verksamheter följer miljökvalitetsnormer för vatten. Vidare ska länsstyrelserna särskilt kräva att åtgärder genomförs så att miljökvalitetsnormerna för vatten följs i dessa vattenförekomster. Det föreslås även att kommunerna behöver utveckla sin översikts- och detaljplanering och prövning enligt plan- och bygglagen så att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Åtgärden behöver genomföras efter samråd med länsstyrelserna.

Stockholms Hamn bedriver tillståndspliktig verksamhet såväl enligt 9 kap som enligt 11 kap miljöbalken och delar uppfattningen att det är ett lämpligt tillvägagångssätt för att på så sätt implementera vattendirektivet i Sverige. Det är dock viktigt att de krav som ställs vid tillståndsprövningar som även vid detaljplanering blir relevanta för rådande vattenkvalité så att verksamheter kan fortsätta att bedrivas och utvecklas. Som framgår av underlaget så är tillförlitligheten i faktauppgifterna som ligger till grund för många bedömningar relativt låg. Detta får tyvärr följden att det vid tillståndsprövningar kan ställas orimligt höga krav på en verksamhetsutövare, både i form av utredningar och villkor för framtida verksamhet. Mycket skulle vara vunnet om en konstruktiv dialog kan hållas mellan myndigheter och verksamhetsutövaren för att på så sätt ta tillvara så mycket fakta som möjligt och utifrån det göra relevanta bedömningar.

Sammanfattning

Vattenmyndigheten har på ett ambitiöst sätt försökt ge information så att olika aktörer ska kunna bedriva sitt arbete, sammanfatta vattenförvaltningens arbete samt beskriva hur miljökvalitetsnormerna är satta. Trots detta anser Stockholms Hamnar att det är svårt att få en klar bild över rådande omständigheter, åtgärder samt miljökvalitetsnormer.

Remissmaterialet skulle enligt Stockholms Hamnars uppfattning vinna på förenkling så att materialet skulle kunna användas så som vägledning och kunskapsbas av en bredare krets.

Förslag
Styrelsen föreslås besluta

att som svar på remissen åberopa och överlämna upprättat tjänsteutlåtande.

att omedelbart justera ärendet.

Stockholm den 16 februari 2015

Johan Castwall
VD

Gun Rudeberg
Chef Juridik och Samhälle